

KARL

„Spindulio“ giliaspudė

KARIO

LIETUVOS KARIUOMENĖS LAIKRAŠTIS = EINA TRIS KARTUS PER SAVAITĘ

Ar laimi teisingumas?

Kai, ypač šiais laikais, nuolatos visi kartojame teigimus, kad visur nusveria jėga ir vien tik jos sukurtoji teisė, tai atrodo, kad jau, iš tikrųjų, teisingumu nieko negalima laimėti, kad žmonijos kultūra tuo pačiu sparčiai žengianti į pirminio žmogaus laikus, su visomis primityviomis tautų ir žmonių santykiavimo formomis.

Tačiau kad taip nėra, rodo vien tas paprasčiausias pavyzdys, kad, nežiūrint įvairių atskirų žmonių nusikaltimų, anksčiau ar vėliau gauna pelnytą bausmę. Labai dažnai išgirstame, kaip kur nors pasaulyje esti susekami ir išaiškinami gudriausiu būdu organizuotų nusikaltimų, apgavimų, pasikėsinimų. Jų įvykdytojai būna atitinkamai nubausti.

Stebėdami tautų bei valstybių gyvenimą, taip pat atitinkamą plotmę matome, kad doros, teisingos, kultūringos, didvyriškos ir darbščios tautos retai kada tampa šiurkščios jėgos aukomis. O jeigu taip ir atsitinka, tai anksčiau ar vėliau ta neteisybė esti atitaisoma, kartais labai skaudžiai atsiliepdama skriaudėjui.

Šia proga dar kartą trumpai norima priminti mūsų krašto dabartinius santykius su buvusiuoju pietų kaimynu ir tos netiesos ir smurto politikos likimą, kuri visą laiką kėsinosi į mūsų laisvos tautos nepriklausomybę, su senąja ir tikrąja mūsų sostine Vilniuje.

Vakar, spalio 9 d., visa lietuvių tauta momentui tinkamu būdu paminėjo tą didžiąją mūsų laisvos tautos skriaudą, tik jau visiškai pralaimėjusio ir galutinai trumpiausiu būdu palaužto buvusiojo skriaudėjo ir klastingo kaimyno akivaizdoje. Tas paminėjimas buvo įvykdytas jau ne gedulo rėmuose ir ne gedulo suveržtomis vėliavoms plevėsuojant, o pastovios tiesos ir skaistesnių vilčių gavinamas. Juk, iš tikrųjų, jau vien šiurkštaus skriaudiko išnykimas yra aiškus teisingumo laimėjimas, o klastos ir ultimatumų gerbėjų visiškas pralaimėjimas. Mūsų šventosios teisės į savo tikrąją sostinę ir skriauda tiek dideli dalykai, kad jokia būdu negalima dar kartą nepabrėžti tiesos, teisingumo ir kilnumo laimėjimo, ir tamsiųjų netiesos jėgų žlugimo. Tai labai reikšminga pamoka kiekvienam žmogui, kiekvienai bendruomenei, kiekvienai tautai bei valstybei.

Lietuvos kariuomenė, kuriai daugiausia teko grumtis su daug kartų didesnėmis buvusios Lenkijos jėgomis Nepriklausomybės kovų metu, negalėjo nejausti visos tos skriaudos didumo ir tos netiesos ir apgaulės laimėjimo. Giliai patriotinė mūsų kariuomenės dvasia visą laiką buvo persunkta tvirtu tiesos laimėjimo ti-

kėjimu, buvo persunkta kietu ryžtingumu ir gaivalingu Vilniaus ilgesiu. Šia linkme visą nepriklausomo gyvenimo laikotarpį ėjo ir mūsų karinė spauda, ta didžioji mūsų moralinio ginklavimosi stiprintoja. Tai, anaipol, nebuvo „tuščias šūkavimas, laikinas, nepopuliarus kažkoks Vilniaus klausimas, nesuprantamas užsispyrimas“, o tik gilus ir negirdėtai skaudus skriaudos supratimas, teisės ir tiesos meilė ir pasiryžimas jos siekti ir pasiekti. Šia proga norime trumpai pacituoti vieną šios gyvybinės kovos prieš duėjus metus keltą balsą — „Kario“ vedamojo straipsnio „Valingoji kova“ mintis 1937 m. spalio 14 d. (Nr. 42).

„Didžiojo karo ugnyje atgijusios Lietuva ir Lenkija jau septyniolika metų veda nors, rodos, ir nematomą, ne medžiaginę, tačiau didžiulę, žūtbutinę kovą. Sunkią moralinę kovą, kuri vis tebesitęsia dėl lenkų smurto, dėl jų istorinio klastingumo, dėl tautos garbės, apie kurią dažnas lenkas išdidžiai kalba, bet patys Lenkijos vairuotojai ją supurvino ir vis tebeteploja juodomis dėmėmis visų Europos tautų akivaizdoje. Ne kas kitas, kaip tik trumparegė dabartinės Lenkijos politika, taip pat sunkiai dėl laisvės kovojusią tautą pastatė į nepergudriausiai aplinkui besišvalgančios valstybės būklę didžiosios politikos arenoje, nes nežinia, kur pagaliau benusigrįžti, prie ko pritaipiti. Žinoma, ir ši būklė vadinama didžiosios lenkų politikos veiksmų laisvės vardu. Tik, deja, kad jau visas pasaulis Lenkiją per daug pažįsta ir jos tariamai sudėtingus vingius nesunkiai supranta, atitinkamai įvertina.

Tiesos ir teisės keliu visą laiką valingai žėngusi Lietuva tuo tarpu daug kartų tvirčiau jaučia visame tiesos pasaulyje savo vyraujančią pusę, valingai tęsia teisybę ir gyvybiniais interesais pagrįstą Vilniaus fronto kovą ir be jokio abejojimo ją ves iki laimėjimo vainikuotos pabaigos. Ir tai daro ta pietų kaimyno šimtus kartų žodžiais vis „tebemažinama“ Lietuva, ta tariamoji Kauno valdžia, neturinti Vilniaus kovoje plačiųjų masių pritarimo... Ogi didžioji, galinga Lenkija, 1920 m. X. 9 „nesuvaldžiusi sukilusio“ Želigovskio, šiandien „nesuvaldo“ savo pasienio apsaugos eilinių, nes tenka aiškintis prieš pasaulį net per radiofonus, kad, gal būt, iš tikrųjų savavaliaudami lenkų kareiviai kilnoja gaires ir visai nekariškai švaistosi ginklais, grobstydami Lietuvos sargybinius... Jau pati Lenkija kažko nugąstauja, kad, girdi, visa tai prieš ją nustato visą pasaulį. O sąmoningai tamsinamam, skurstančiam ir merdinčiam okupuotame Vilniaus krašte likviduodami paskutinius lietuvių kultūros ir šviesos židinius ir net pradėję griauti pačių būstinių namus, —

Vėl išskrido mūsų delegacijos nariai

Kaunas X/9 Elta. Lietuvių delegacijos nariai deryboms Maskvoje Ministrų Tarybos vicepirmininkas K. Bizauskas ir kariuomenės vadas b. gen. St. Raštikis spalio 9 d. grįžo į Kauną ir vyriausybei padarė pranešimą apie derybas Maskvoje.

Spalio 10 d. abudu delegacijos nariai grįžta į Maskvą.

lenkai, tur būt, tikisi viešosios pasaulio nuomonės pagyrimo?

Štai kodėl ta mažoji Lietuva jau septyniolika metų garbingai ir atvirai gina savo pozicijas, sėkmingai visomis kryptimis stiprina Vilniaus frontą ir jokia kaina iš jo nepasitrauks. Daug kartų ir seniai savo milžiniška pasaulio masto propaganda lenkai mėgino iš pasaulio sąžinės ištrinti Vilniaus pagrobimo gėdą, ramiausiu tonu jų radio teršė žemės erdves, kad jokio Vilniaus klausimo nesą, kad pati Lietuva laikinas padaras; tačiau jų nesėkmei įvairių pasaulio tautų vyrai ne kartą objektingai pabrėžė nepriklausomos Lietuvos pažangą, jos laimėjimus visose laisvojo gyvenimo srityse, jos šventą teisę ir pareigą į senąją sostinę Vilnių, į okupuotąsias rytų žemes. Tik dar didesne smurto našta, tik dar žemesne negarbe Vilniaus skriauda užgulė ligšiolinių Lenkijos vairotojų sąžinę, o jiems bepaliko „didžiausias“ argumentas dėl nesuprantamo Lietuvos užsispyrimo, Lietuvos pavojingumas taikai, laukimas karo, kad atsiimtų Vilnių“.

Priminę šias prieš dvejetą metų skelbtas mintis, šiandieninių įvykių akivaizdoje drąsiai, nuoširdžiai ir visiems įrodytu teisingumu galime atsakyti:

1. Netiesa, kad jokio Vilniaus klausimo nėra buvę, kad ta Lietuvos varytoji akcija buvusi krašte nepopuliari. Be žodžių ši dalyką įrodo visos Lietuvos nuotaika ir ryžtumas anomis klaidiomis lenkų ultimatumo dienomis, o taip pat šių metų rugsėjo mėn. dienomis, kada buvo žymiai sustiprinta mūsų kariuomenė ir pagaliau dabar, kada kiekvieno lietuvių širdis laukia galutinio savo teisės ir taikingumo laimėjimo. Pati Vilniaus ir mūsų rytinių žemių problema, pagrįsta visomis iki šiol gerbtomis sutartimis, dabar iški-
lo visu savo aiškumu ir sprendžiama pagrindinai visu realiuoju rimtumu.

2. Netiesa, kad Lietuva laukusi karo, norėdama iš Lenkijos atimti Vilnių. Pačiu kritiškuoju Lenkijai momentu Lietuva pabrėžė savo neutralumą ir viešai paskelbė, kad visas savo neišspręstas problemas stengsis išspręsti taikiu būdu. Sustiprinusi savo saugumą, pavyzdinčiai internuodama pairusios Lenkijos armijos likučius, Lietuva griežtai išlaikė savo neutralumą ir dabar abipusiškai sprendžia savo didžiąją problemą taikiu būdu. Sprendžia su savo naujuoju kaimynu — galingąja Sovietų Sąjunga, kuri visas ligšiolines su mumis sudarytas sutartis nuoširdžiai vykde abiejų kraštų nuoširdaus bendradarbiavimo plotmėje nuo pat 1920 m. pagrindinio susitarimo.

3. Atrodo, kad po šio ginkluotojo pasaulio sukretimo tautos tikrai nuoširdžiai daugiau remsis teisingumu ir tikrosios taikos troškimu. Lietuva, savo nuoširdžiu taikingumu šių tautų lobynan įnešusi savo indėlį, turi tvirtą viltį, kad tikrasis teisingumas laimės ir jos didžiųjų problemų sprendime.

Alg. Giedrius

Jėvyne mano

Per lietu, per rudenio purvą,
Per žvarbų vėją ir ūkanas
Lengi kaip kareivis, Jėvyne mano,
O akys — vilties kupinos...

Tiek daug Jave kryžiuvojo ir plakė,
Ne kartą Jave pardavė Judas,
Palaužė Jave ir prikėlė
Švelnus kaip linas Javo būdas.

Bet tie skausmai ir tos kalvarijos
Jave užgrūdino kaip karžygi.
Per ugnį baisią, per vandenį —
Tu kaip šventasis peržengei.

Šiurkščios klastos ir melo pinkles
Šiandieną mes pamirštam,
Už viską baisiai atlygina
Teisingas Dievo pirštas...

Rusvai žalsvi, kaip klevo lapai,
Kaip varis, kaip rugienos,
Ginkluotų vyrų tūkstančiai
Už motiną — kaip vienas.

Žiūrėk, žiūrėk, Jėvyne mano!
Rytai jau purpuru spindi...
Didis džiaugsmas, lyg koks pasakos milžinas,
Greit apglėbs Javo kruviną Širdį!..

1939. X. 8.

YPATINGOS LATVIŲ LĒŠOS KRAŠTUI GINTI. Latvių ministrų taryba priėmė įstatymą, kuriuo numatoma paskirti ypatingų lėšų krašto gynimo tikslams. Be to, buvo papildytas įstatymas apie fondą krašto gynimo reikalams. Nuo lapkričio 10 d. geležinkeliai vietoje 5% mokės 10% nuo keleivių bilietų ir 5% nuo prekių transporto kainos į tą fondą. Nuo spalio 10 d. bus mokamas tam tikras mokestis nuo latolso (benzino ir spirito mišinys kurui). Bus mokama 8 centai nuo to skysto kuro litro. Pagaliau, krašto gynimo reikalams bus padidintas kai kurių prabangos prekių akcizo mokestis.

ARGENTINOS LAIVAI SAUGOS SAUGUMO ZONA. DNB žiniomis, Argentinos laivyno eskadra spalio 26 d. išplauks į Panamą saugoti nustatytas saugumo zonas Amerikos pakrastyje. Saugojime dalyvaus taip pat daug hidroplanų.

Vyriausybės žygiai ūkininkų būklei gerinti

Dabartinis karas, sudaręs įvairių ūkininkų sunkumų kariaujančiuose kraštuose, neaplenkė nė tų, kurie nuo karo norėtų laikytis kuo toliausiai. Ir mūsų ūkininkas gavo pajusti, kad gyvenimas iškrypo iš įprastų vėžių.

Pirmoji šitos pasikeitusios būklės žymė buvo šioks toks kainų kilimas ūkininko perkamoms prekėms. Nors vyriausybė ir labai stengiasi kainų kėlimą sulaukyti ir nevengia dėti aukštų piniginių baudų spekuliantams, apie ką kasdieną pranešinėja laikraščiai, vis dėlto kai kada nedidelio kainų kėlimo sulaukyti neįmanoma. Mat, iš užsienio įvežamos ir ūkininkų perkamos prekės jau užsienyje yra gerokai pabrangusios, be to, pabrango ir jų atvežimas. Kai kurių prekių net apstigo. Taip pat pabrango ir tos medžiagos, iš kurių mūsų pramonė gamina ūkininkams prekes. Tokioms sąlygoms susidarius, noroms nenoroms kainas reikia leisti tiek pakelti, kiek jos yra pakilusios užsienyje — su nuostoliu niekas negali nei prekiauti, nei gaminti.

Drauge su kainų pakėlimu ūkininkui reikalingoms prekėms, pakilo ir atlyginimas žemės ūkio darbininkams. Šią atlyginimo pakėlimą paskatino šiek tiek pabrangęs pragyvenimas, bet, svarbiausia, atitraukimas darbo rankų iš žemės ūkio, prireikus pačiu darbymečiu (žiemkenčių sėjimas, kūlimas, bulvių kasimas ir runkelių rovimas) pašaukti sienų apsaugai nemaža atsarginių — vyrų darbingiausio amžiaus.

Vyriausybė pamatė, kad ūkininko būklė gali žymiai pasunkėti, jei nebus imtasi skubių priemonių, nebus pakeltos kainos jo produktams: gyvuliams, sviestui, grūdams, bulvėms. Tuo tikslu buvo padaryta įtakos į svarbiausias žemės ūkio produktų supirkimo ir perdirbimo įmones.

„Maistas“ jau senėliau yra pakėlęs keliais litais centneriui kainas superkamiems *raguočiams ir lašiniams kiaulėms*. „Pienocentras“ pereiną savaitę pakėlė kainą sviestui nuo 2,95 iki 3,55 litų kilogramui. Šis pakėlimas jau labai žymus, nes senąją ūkininkui mokamą kainą (jam mokama už pristatyto pieno kilogramą) viršija net 20%. Tokiu žymiu pakėlimu norima ne tik padidinti ūkininko pajamas, kurios iš pieno ūkio kasmet siekia kelių dešimtų milijonų litų, bet ir sudaryti tokias sąlygas, kad jam išsimokėtų geriau šerti karves žiemos metu. Iki šiol žiemos metu pieno pristatymas labai nukrisdavo, kas atsiliėpdavo į užsienyje gaunamas kainas. Sviestui parduoti gi nėra jokio vargo.

Nuo spalio 9 dienos pakeltos kainos dar vienam labai svarbiam ūkininko gaminiui — *grūdams*. Jos pakeltos taip (pagal rūšį):

kviečių centneriui buvo 9—10 litų, dabar mokama 11—12 litų, rugių centneriui buvo 7—8 litai, dabar mokama 9—10 litų, miežių centneriui buvo 7—8 litai, dabar mokama 9—10 litų, avižų centneriui buvo 7,5—8,5 litų, dabar mokama 6—7 litai.

Nors pora litų centneriui, atrodo, nedaug, tačiau, palyginti su senosiomis kainomis, naujosios yra net 20—30% aukštesnės. Tiek pakėlus kainas patiems svarbiausiems žemės ūkio produktams, ūkininko pajamos gerokai padidės ir leis jam be vargo apsirūpinti reikalingomis prekėmis ir apsimokėti darbininkams.

Tuo pačiu metu pakeltos kainos ir už *cukrinius runkelius* nuo 2 iki 2,30 litų centneriui. Šis pakėlimas

liečia jau mažesni ūkininkų skaičių. Cukrinių runkelių bus sodinama kitais metais žymiai daugiau, nes nuo kito rudens pradės veikti trečias cukraus fabrikas.

Patyrėme, kad dar šią savaitę bus pakeltos kainos už spirito varykloms pristatomas *bulves* ir už superkamius *kiaušinius*. Kiaušiniai taip pat labai reikšmingas ūkininko produktas, duodąs jam kelias dešimtis milijonų litų metams.

Ar bereikia aiškinti, kaip naudingi ūkininkui šitie vyriausybės žygiai? Jis nėra paliktas vienas. Jo reikalais rūpinamasi iš visų pajėgų, nes kai bus tvirtas ūkininkas, bus tvirta ir visa mūsų valstybė.

Naujoji Baltijos valstybių padėtis

LATVIŲ MINISTRO MUNTERO PAREIŠKIMAS. Rygos laikraščiai spalio 9 d. paskelbė užsienių reikalų ministro Muntero pareiškimus dėl neseniai sudaryto rusų latvių tarpusavio pagalbai teikti pakto. Ministras, visų pirma, nurodė, kad per penkias paskutines savaites Europos gyvenimas pasikeitė iš pat pagrindų. Didžiausi pakeitimai įvyko Rytų Europoje. Paminėjęs, kad nepriklausoma Lenkija nebeegzistuoja ir kad tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos užmegzta draugystė, ministras Munteras pareiškė, kad Baltijos valstybės tokiu būdu atsidūrė naujoje padėtyje, kuri kelia naujų problemų. Ministras priminė, kad Sovietų Sąjunga turi Europoje tik tris kelius susisiekti su tolimesnėmis valstybėmis, būtent: šiaurėje — per Baltąją jūrą, pietuose — per Juodąją jūrą ir, pagaliau, per Leningradą. Leningrado uostas strateginiu atžvilgiu esąs nepatogioje padėtyje, o žiemą jis užšąla. Taikos metu tokia padėtis yra pakenčiama, bet karo metu ji sudaro sunkumų. Todėl esąs suprantamas Sovietų Sąjungos pageidavimas sustiprinti savo padėtį Baltijos jūros pakrastyje. Tai esą reikalinga ne tik ūkiniais, bet ir strateginiais sumetimais. Tokios mintys buvusios iškeltos jau ir anksčiau per Sovietų Sąjungos derybas su Anglija ir Prancūzija.

Pereidamas prie Latvijos santykių su Sovietų Sąjunga, Munteras nurodė, kad Latvijos saugumas reikalauja aiškiai apibūdintos padėties. Tarpusavio pagalbai teikti pakto abi valstybės pareiškiančios pageidavimą palaikyti taiką ir status quo Baltijoje. Tai buvo patvirtinta jau ir anksčiau sudarytais tarp Latvijos ir Sovietų Sąjungos taikos ir tarpusavio nepuolimo paktais. Dabar sudaryto pakto penktu straipsniu nustatoma, kad abi valstybės gerbs viena antros suverenines teises. Ministras pabrėžė, kad nuo to momento, kada kitose valstybėse pasireiškė karo galimumai, Latvijos politikos svarbiausias tikslas yra neleisti įtraukti Latviją į karą. Kartu Latvija supratusi, kad jei ji būtų įtraukta į karą, tai grėstų pavojus ir Sovietų Sąjungai, nes šios dvi valstybės turi bendrą sieną. Sudarytasis tarpusavio pagalbai teikti paktas turi kai kurią išpėjamąją reikšmę, kartu rodydamas, kad abiejų susitariusių valstybių interesus atitinka pageidavimas išvengti karo. Tuo pakto buvo atsižvelgta į abiejų valstybių geografinę padėtį ir karines sąlygas. Latvija galės gauti pagalbą karo medžiaga, o pakaitomis duos Sovietų Sąjungai strateginių privilegijų savo teritorijoje, tai yra jūros bazių, bazių kranto baterijoms ir aviacijos bazių. Šitos privilegijos, pabrėžė ministras, jokių būdu nepalies normalaus Liepojos ir Vindavos gyvenimo, nes atitinkamos sritys bus tiksliai nužymėtos. Kadangi šitos bazės negalėtų būti be karinės apsaugos, tai Sovietų Sąjungai bus leista laikyti tose srityse kariuomenės. Tos kariuomenės skaičius dar nėra tiksliai nustatytas. Ministras pridūrė, jog būsią dar „politinių kompensacijų“ su kai kuriais politiniais principais, kurių sutartimis nebuvę galima nustatyti, tačiau kurie yra svarbūs sutarčiai įgyvendinti. Tai yra pasitikėjimo ir bendradarbiavimo klausimas, nežiūrint režimo skirtumo. Tokia pat pasitikėjimo ir bendradarbiavimo dvasia viešpatavusi ir per derybas. Munteras pridūrė, kad paktas prisidės prie taikos ir saugumo ir atitinka politinę tikrovę, su kuria Latvija turi dabartinėmis aplinkybėmis skaitytis.

Vieningai į naują ateitį!

KARO VEIKSMAI

Berlynas. X. 10 Elta. Maršalas Goeringas viršila Franckena, kuris bombardavo ir sunaikino britų lėktuvnešį, pakėlė ir leitenantus. Kancleris Hitleris Franckena apdovanojo geležiniu kryžiumi už nuopelnus tėvynei.

Londonas. X. 9 Elta. Žiniomis iš britų admiralteto, spalio 8 d. popiet žvalgybos pastebėjo į pietų vakarus nuo Norvegijos vokiečių karo laivų eskadrą. Britų karo laivai norėjo pradėti kautynes, tačiau vokiečių karo laivai, pasinaudodami tamsa, pasišalino.

Tomis pačiomis žiniomis, spalio 9 d. Šiaurės jūros šiaurės rytų srityje įvyko keletas susiremimų tarp vokiečių bombonešių ir britų kreiserių ir naikintuvų. Nė vienas britų laivas nenukentėjo. Ar vokiečiams buvo padaryta nuostolių, tuo tarpu nežinoma.

Anglijos informacijos ministerijos paskelbtame komunikate pranešama, kad spalio 9 d. pirmą kartą britų lėktuvai iš Prancūzijos buvo nuskridę atlikti žvalgybos uždavinių pagal visą Prancūzijos Vokietijos sieną iki Šiaurės jūros. Skrido keturi britų lėktuvai. Jų uždavinys buvo patikrinti tuos pranešimus, kuriuos turi Anglijos kariuomenės štabas. Neseniai buvo pasklidę gandai, kad evakuojami dideli Vokietijos pasienio miestai, kad koncentruojamos kariuomenės dalys prie Aacheno, Liuksemburgo sienos, ir kad prie Liuksemburgo sienos yra statomi sustiprinimai. Tuos plataus masto žvalgybos rezultatus šiuo metu tiria ekspertai.

Paryžius. X. 10 Elta. Havaso komunikate pranešama, kad Vakarų fronto vakarinėje dalyje paskutiniu metu padėtis pradeda pasikeisti. Pirmadienį popiet žymiai didesnis gyvumas buvo pastebimas tarp Mozelio ir Saro. Ypatingai smarkiai ten veikė artilerija. Visame fronto ruože, kuris yra 160 kilometrų ilgio, nuolat puldinėja žvalgybų būriai. Toje vietoje padėtis buvo tokia, kokia buvo pirmomis karo dienomis, kada prancūzų kariuomenės dalys perėjo Vokietijos sieną. Vienoje ir antroje pusėje kariuomenių daliniai yra užėmę išmėgintas taktines pozicijas, kurios yra smarkiai sustiprintos. Per paskutines penkias savaites tiek prancūzai, tiek vokiečiai prie fronto sutraukė milijonus karių ir labai daug pabūklų ir karo medžiagos. Esą, tiek pajėgų vienoje vietoje dar niekad pasaulyje nebuvo sukaupta. Paskutines savaites labai išnaudojo Prancūzijos kariuomenės vadovybė. Be to, per visą eilę smulkesnių susidūrimų buvo išbandyta eilė techninių ginklų, dėl kurių dar prieš karą kai kurie kariuomenės ekspertai buvo smarkiai ginčijęsi. Paaiškėjo, kad prancūzų lengvieji šarvuočiai labai sėkmingai atlieka savo paskirtį.

Berlynas. Elta. Vokiečių kariuomenės vyriausioji vadovybė praneša, kad rytų fronte kariuomenė žengia pirmyn prie Vokietijos Sovietų Sąjungos interesų sienos. Vakarų fronte įvyko avangardų susišaudymai ir nežymi artilerijos veikla. Žvalgybinių lėktuvų veikla buvo taip pat nežymi.

Amsterdamas. Elta. Užplaukęs ant minos, ties šiaurine Olandijos dalimi nuskendo suomių laivas „India“. Juo buvo gabenama miško medžiaga.

Londonas. Elta. „Yorkshire Post“, rašydamas apie padėtį vakarų fronte, sako, kad Vokietija negalės daugiau pasilikti defensyvinėje padėtyje. Prancūzų kariuomenės stipri padėtis privers vokiečius netrukus pradėti plataus masto puolimus. Atsargumas reikalautų, kad vokiečių kariuomenė pasilikėtų defensyvinėje padėtyje, tačiau Vokietija mato, koks pavojus jai gresia dėl ilgai galinčio nusitęsti karo. Vokietija gerai žino, kad sąjungininkai nori ją išsemti ilgu laukimu. Dėl to ji ir yra verčiama veikti. Nors nematyti ofensyvai parengiamų ženklų, tačiau būdinga, kad pereitos savaitės pabaigoje į vakarus nuo Karlsruhės vokiečių daliniai atlikinėjo žvalgybos uždavinius, norėdami įvertinti prancūzų kariuomenės pajėgas. Taip pat vokiečiai Saarbrueckeno ruože mėgino atsiimti vieną poziciją. Žvalgybos veiksmus užkirto prancūzų kariuomenė, kuri, be to sustiprino dar savo padėtį prie Siegfriedo linijos. Dabar prancūzų fronte nesama jokios spragos.

Paryžius. Elta. Havasas, pranešdamas apie padėtį frontuose, pažymi, kad vokiečių artilerijos veikimas ir agresyvumas didėja diena iš dienos. Be to, pirmą kartą prancūzų kareiviai gavo susidurti su „propagandos ataka“. Milžiniški garsintuvai, pastatyti šalia kulkosvaidžių ir priešlėktuvinių patrankų įsistiprinimų zonoje, staiga prabilo įvairiose fronto vietose vakar dieną. Vokiečių patrankos buvo nustojusios

šaudyti, leisdamos veikti šitam naujam ginklui. Buvo pergarsintuvus skelbiamos paskutinės Hitlerio kalbos išrinktos vietos vokiečių, o paskui ir prancūzų kalba. Ypač buvo pabrėžiamos tos vietos, kur Hitleris kreipiasi į Prancūziją. Hitlerio balsas buvo girdimas labai toli fronto zonoje, kadangi garsintuvai labai stiprūs.

Berlynas. Elta. Vokietijos kariuomenės vyriausioji vadovybė praneša, kad kariuomenės judėjimas prie Vokietijos Sovietų Sąjungos interesų sienos vyksta planingai.

Paskutinėmis žiniomis prie Kocko buvo paimti ir nelaisvę du lenkų divizijų vadai, 1255 karininkai ir 15.600 pusk. ir kareivių. Karo medžiagos paimta 10.200 šautuvų, 205 kulkosvaidžiai, 20 patrankų, daugiau 5.000 arklių ir daug kariuomenei skirtų pinigų.

Vakarų fronte dienos metu veikė artilerija, o nakties metu įvyko tik vietomis susišaudymai.

„Deutsche Allgemeine Zeitung“ praneša, kad vokiečių kariuomenės vadovybei į rankas pateko Varšuvos gynėjo generolo Rommelio įsakymai, kaip parengti Varšuvą apsigynimui. Iš įsakymų aiškėja, kad visi namai buvo kariškai sutvirtinami ir namų komplektai paversti tvirtovėmis, kurios buvo ap rūpintos visų rūšių ginklais. Einant įsakymų visų namų durys turėjo būti užrakintos ir užbarikaduotos. Namų rūšiai buvo sujungiami su kitais namais. Kiekvienas namas turėjo instrukcijas, kaip ginti namą. Barikadų gatvėse pagalba namų komplektai buvo paversti atskiromis apsigynimo sistemomis. Parkuose ir priemiesčių soduose buvo apsikarusi artilerija, o gatves saugojo prieštankinės baterijos. Laikraštis pabrėžia, kad apsigynimo sąlygos buvusios gana palankios. Vis dėlto, kaip pabrėžia laikraštis, Varšuva po dviejų dienų buvo priversta pasiduoti.

Londonas. Elta. Reuterio žiniomis, neoficialūs kariniai sluoksniai spėja, kad vokiečių ofensyvą vakarų fronte netrukus prasidėsianti. Kalbama, kad generolas Gmelinas pabėgęs vokiečių kariuomenę tokion padėtin, kur sekamas žygis priklausys tikrai nuo vokiečių aukštosios karo vadovybės. „Evening Standard“ karo korespondentas praneša, kad prie Reino pasisukimo nuo sienos vokiečiai esą sutraukę labai daug kariuomenės. Korespondentas spėja, kad užfrontėje tarp Karlsruhe ir Trierio esą sukonzentruota apie 60 divizijų.

Didžiosios Britanijos admiraltetas praneša, kad vakar Šiaurės jūroje vokiečių hidroplanai puolė du britų minų gaudytojus.

Spalio 8 d. rytą Lamanše užėjo ant minos olandų 6.800 tonų laivas „Binnendijk“ ir paskendo. 40 žmonių išsigelbėjo gelbėjimosi laiveliais. Laivas plaukė iš New Yorko į Amsterdamą.

Havasas praneša, kad Šiaurės jūroje britų karo lėktuvas numušė vieną vokiečių karo hidroplaną. Britų laivams duotas įsakymas išgelbėti vokiečių lėktuvo įgulą, kuri dar laikėsi prikibus ant hidroplano likučių virš vandens.

Iš Ottawos, Kanados ekspedicinės kariuomenės laukiama atplaukiant į Europą kitų metų pradžioje. Ekspediciniam korpusui vadovaus generolas McNaughtonas, buvęs Kanados generalinio štabo viršininkas, kurio paskyrimą ekspedicinio korpuso vadu ministras pirmininkas patvirtino.

Čungkingas. Elta. Kinų pranešimu, šiuo laiku japonai susidūrė su sunkiausiais nuostoliais, kokių jie yra turėję per šiuos dvejus karo metus. Tuos nuostolius jie turėjo kautynėse Čangšos srityje. Tos kautynės jau eina 19 dienų. Kinų žiniomis, japonai čia neteko 30.000 kareivių, kurie buvo nukauti. Kinų kariuomenės pranešime skelbiama, kad kinai atsiėmė Jingčieną, pietų vakariniame Tungtingo ežero krante. Strateginės reikšmės turįs Pingkiango miestas, esąs už 50 mylių į šiaurės rytus nuo Čangšos, taip pat buvo kinų atsiimtas. Čungkingo kariniai kinų sluoksniai šiuos laimėjimus laiko įrodymu, kad naujoji kinų kariuomenė, kuri paskutiniaisiais dvejais metais buvo apmokyta ir apginkluota, yra aukštos kokybės. Tvirtinama, kad trys milijonai kinų kariuomenės yra parengta karo veiksmams.

Iš Čungkingo pranešama, kad japonų kariuomenė, kuri ėjo Čangšos link, buvo atmušta 38 mylias atgal.

Kinų partizanai, kurie veikia Šantungo ir Kiangsio provincijose, japonams yra padarę didelius nuostolius. Rugsėjo mėnesį jie turėjo 68 susidūrimus, per kuriuos japonai neteko daugiau kaip 8.000 žmonių, kurie buvo nukauti ar sužeisti. Partizanai paėmė 214 šautuvų, vieną kulkosvaidį ir aprangos 15.000 asmenų. Šantungo provincijoje veikiančių partizanų dalinys siekia apie 20.000 vyrų.

POLITIKOS APŽVALGA

ESTAI DĖL SANTYKIŲ SU SSSR. Estijos spauda plačiai rašo apie Latvijos Sovietų Sąjungos tarpusavio pagalbos paktą. „Uus Eesti“, tarp kitko, rašo, kad sudarius tarp Estijos ir Sovietų Sąjungos paktą, geri politiniai ir ūkiški santykiai tarp abiejų valstybių dar toliau galės plėstis. Laikraštis pabrėžia, kad paktas abiem šalims teikia saugumą prieš galimus pavojus ar užpuolimus. Dėl to paktas turis didelės reikšmės taikos sutvirtinimui ir geram sugyvenimui Pabaltyje. „Paevaeth“ pabrėžia, kad Sovietų Sąjunga sistematiškai plečia savo įtaką Baltijos jūros pakraštyje. Išnuomavus Liepojaus ir Venspilės uostus, Sovietų Sąjungos įtaka Baltijos jūros vidurinėje dalyje padidėja ir sustiprinama kontrole susisiekimo keliams. Iš kitos pusės Sovietų Sąjungai atsiveria labai palankios galimybės padidinti išvežimą per Baltijos jūrą į Vokietiją.

KVIEČIAMAS Į MASKVĄ IR SUOMIJOS ATSTOVAS. Berne gautomis informacijomis Sovietų Sąjungos vyriausybės raštas Suomijos vyriausybei, kviečias suomių atstovą į Maskvą, suredaguotas labai mandagiu tonu, tačiau nenurodo konkrečių to kvietimo tikslų.

Suomijos vyriausybė numatomoms ūkiškoms ir politinėms deryboms tarp Suomijos ir Sovietų Sąjungos kaip ypatingą įgaliotinį paskyrė Suomijos pasiuntinį Švedijoje, valstybės tarybos narį Paasikivį.

Helsinkis. Elta. Naktį į spalį 10 d. į Maskvą išvyks tartinis su Sovietų Sąjungos vyriausybe Suomijos vyriausybės patarėjas Paasikivis.

DNB žiniomis, Suomijos karo ministras paskelbė, kad atrodo reikalinga sustiprinti Suomijos neutralumo apsaugą. Dėl to buvo pašaukti atsarginiai nepaprastieji pakartojimams. Pašaukus atsarginius įgulos buvo perpildytos, dėl to dalis kariuomenės iš kareivinių buvo išvežta į provinciją, kur jie dirbs ir prie sutvirtinimo darbų.

PASIKEIS TAUTINĖMIS MAŽUMOMIS. Iš Rygos pranešama, kad Hitlerio kalbos apie perkėlimą tautinių mažumų pasekmėje spalį 6 d. lankėsi Vokietijos ministras Latvijai Latvijos užsienių reikalų ministerijoje gauti Latvijos vyriausybės sutikimą padėti šiam projektui įgyvendinti. Latvių politiniuose sluoksniuose manoma, kad šio reikalo sutvarkymą hereikėtų skubinti. Manoma, kad pirmiau reikėtų sutarties keliu sutvarkyti vokiečių Latvijos piliečių turto likvidavimo klausimą. Iš vokiečių vyriausybės pusės pabrėžiama, kad numatytas vokiečių Latvijos piliečių perkėlimas į Vokietiją jokiū būdu neturi ryšių su Latvijos ir Sovietų Sąjungos sutartimi. Šiuo perkėlimu tesiekiamas išnaikinti Europoje konfliktus, kurie kyla dėl esamo atskirose valstybėse žymensnio skaičiaus kitos tautybės piliečių, nepasiduodančių asimiliacijai.

Taip pat kalbama apie vokiečių iškelimą į Vokietiją iš Estijos, Lietuvos ir kitų kraštų.

Havasas savo pranešime iš Amsterdamo primena Hitlerio iškeltą projektą iškeisti Europos rytuose ir pietų rytuose tautines mažumas. Esą, laukiama, kad tas pasikeitimas tautinėmis mažumomis, visų pirma, palies vokiečius, rusus ir lenkus rusų užimtoje Lenkijos dalyje. Vokietija, pastūmėjusi savo etnografinę ir administracinę sieną labai giliai į Lenkiją, numatanti, visų pirma, perkelti vokiečius nuo Volgos. Vokietija mananti surinkti taip pat vokiečius, išsklaidytus pietiniame Tirolyje, kuris šiandien priklauso italams, ir kitose valstybėse.

Dėl žydų klausimo suregulavimo, apie kurį užsiminė Hitleris savo kalboje, esą numatoma įsteigti tam tikros rūšies žydų valstybę, pavestą protektoratui. Nacionalistai nori ją įsteigti prie vidurinės Vislos.

Čia nurodoma, kad tuo būdu Vokietija prisijungs visą Aukštąją Sileziją ir visą anksčiau Austrijai priklaususią Galicijos dalį, kuri, pagal vokiečių susitarimą su rusais, įeina į Vokietijos įtakos sferą. Į pietus ir į šiaurę jai priklausys Poznanės ir Pamario vaivadijos, o taip pat didesnioji buvusios Lodzės vaivadijos dalis. Likusi Lenkijos dalis, pavesta Vokietijos įtakai, būsianti paversta pusiau lenkų, pusiau žydų protektoratu. Iš Vokietijos visi žydai — kaip manoma, daugiau kaip du milijonai, bus išsiųsta į tą sritį.

Helsinkis. Elta. Havaso pranešimu, iš Baltijos valstybių busiama evakuota į Vokietiją 6.000 Vokietijos piliečių ir 120 tūkstančių vokiškos kilmės žmonių. Evakuacijos pradžia numatyta už dviejų savaičių. Vokiečių mažumos iš Latvijos ir Estijos į Vokietiją rengiasi plaukti vokiečių laivais. Daug jų jau yra atvykę į Liepoją ir kitus Baltijos uostus. Latviai

esą nurodę, kad šitas gyventojų perkėlimas yra didžiulis uždavinys, kadangi 60.000 iškeliamų iš Latvijos vokiečių daug turi stambaus turto.

NORI, KAD RUZVELTAS TARPININKAUTŲ TAIKAI. DNB žiniomis, Jungtinių Amerikos Valstybių senatė pasireiškė sąjūdis, kuris prezidentą Rooseveltą ragina priimti taikintojo rolę Europos konflikte. Eilė senatorių pasisakė, kad Rooseveltas išnaudotų progą, kurią sudarė Berlyno žestas ir prisidėtų prie Europos konflikto baigimo. Kai kuriuose senato sluoksniuose pabrėžiama, kad nesą pagrindo, dėl kurio Rooseveltas turėtų išsižadėti taikingų pastangų.

Gautos iš Berlyno žinios, jog Hitleris pageidautų, kad prezidentas Rooseveltas imtųsi iniciatyvos pasiūlyti paliaubas, Vašingtone, kaip Havasas praneša, sutinkamos labai santūriai. Ten pažymima, kad Jungtinės Valstybės visai nenorinčios prisidėti prie projektų, kurių pasekmė būtų sankcionuoti Lenkijos užėmimą jėga.

VOKIEČIAI ŪKINIO NEUTRALUMO KLAUSIMU. „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz“ pareiškia vokiečių nusistatymą dėl ūkinio neutralumo. Tarp kitko, pareiškiamas, kad Vokietija pareiškusi savo sutikimą, kad neutraliosios valstybės galėtų ir su Anglija normaliai vykdyti prekių mainus. Tuo Vokietija pareiškė savo nusistatymą neutraliasias valstybes, kiek nuo jų priklauso, neįtraukti į konfliktą. Tačiau Anglija sudariusi kontrabandinių prekių sąrašą, kuris prieštarauja tarptautinei teisei. Anglija kontrabandinių prekių sąrašą taikanti ne tikai tiesiog į Vokietiją vežamoms prekėms, bet ir prekėms, kurios vežamos į neutralius uostus. Tuo būdu Anglija negerbia neutralių valstybių teisių. Vokietijos jūrų pajėgos, vykdydamos kontrolę, kiek galint atsižvelgia į neutralių valstybių interesus. Jei Vokietija paskutiniu laiku turėjo savo nusistatymą pakeisti, praplėsdama anksčiau nustatytą draudžiamųjų prekių sąrašą, kas yra labai apgailėstaujama, ji buvo priversta tai padaryti dėl to, kad Anglija paskelbė daug platesnį ir tarptautinei teisei prieštaraujantį kontrabandinių prekių sąrašą, kuris visų griežtumu taikomas ir neutralių valstybių laivams.

VOKIEČIŲ ŪKIO DELEGACIJA spalį 8 d. popiet specialiais lėktuvais atskrido į Maskvos aerodromą. Delegacija, kuriai vadovauja ambasadorius Ritteris ir pasiuntinys Schmurre, susideda iš 13 asmenų, jų tarpe reicho ūkio ir reicho maitinimo ministerijos ir ūkio sluoksnių atstovų.

VENGRIJA SUMAŽINS SAVO KARIUOMENĘ PRIE RUMUNIJOS SIENOS. Oficialiai patvirtinama, kad Vengrija, Jugoslavijos vyriausybės paraginta, pareiškė savo sutikimą sumažinti kariuomenės skaičių prie Vengrijos Rumunijos sienos. Ta prasmė jau imtasi atitinkamų priemonių. Rumunijos vyriausybė pareiškė sutikimą praveisti tokias pat priemones Vengrijos pasienyje.

Havasas praneša, kad rumunų vyriausybė nors ir veda taikingą politiką, tačiau tuo pačiu metu rengia miestų ir kaimo gyventojus galimam užpuolimui. Bukarešte smarkiai dirbama, organizuojant priešlėktuvinę apsaugą. Čia dieną ir naktį dažnai kaukia sirenos bandomam priešlėktuviniam aliarmui. Visur pasirengta šviesos užtemdymui ir kiekvieną vakarą atskiruose Rumunijos sostinės Bukarešto kvartaluose daromi užtemdymo bandymai. Iš pasienių evakuojami vaikai. Bukarešte rimtai rūpinamasi slėptuvėmis. Namų savininkams įsakyta savo namų rūsiuose įrengti slėptuves. Visame krašte rengiami kursai gyventojams pamokyti, kaip apsisaugoti nuo dujų.

AMERIKA DIDINA SAVO KARIUOMENĘ. Jungtinių Valstybių karo departamentas paskelbė, kad Jungtinių Valstybių kariuomenė bus padidinta iki galimos taikos metu normos — 280.000 vyrų. Penkios divizijos, apie 65.000 vyrų, bus per žiemą intensyviai apmokomos. Departamentas praneša, kad yra parengtas naujas planas kariuomenę taikos metu tinkamai parengti karo veiksams.

Vašingtonas. X. 10 Elta. Jungtinių Valstybių karo laivyno ministerija praneša, kad 23 naikintuvai, kurie nuo Didžiojo karo nebuvo naudojami, dabar bus vėl atnaujinti ir apginkluoti.

PRADĖTOS DERYBOS TARP ANGLŲ IR TURKŲ. Didžioji Britanija ir Turkija jau pradėjusios tartis dėl savitarpio pagalbos pakto, kuris apimsias Viduržemio sritis. Tas paktas busi pasirašytas Turkijos užsienių reikalų ministrui Saradžiogliui grįžus iš Maskvos.

Belaisvis su gėlėmis

(Žiūr. „Kario“ Nr. 46)

Tą pačią dieną, kada mūsų grįžo iš nelaisvės, lenkai pradėjo pulti iš pat ryto. Ir tą pačią dieną mūsų pulkas taip pat buvo nusprendęs bandyti iškrapštyti lenkus iš jų pozicijų. Kad lenkai puolimą pradėjo pirmi, mes nenusiminėm, nes visada būna daugiau vilčių laimėti tada, kada priešas puola. Retas būdavo atsitikimas, kad lenkų puolimą negalėtume atremti, todėl tikėjomės laimėti ir šį kartą, nes tinkamai buvome pasiruošę ir visi išsiilgę kautynių.

Lenkai apie porą valandų šaudė iš vietos į orą, nes mes visi buvome geroje priedangoje ir laukėme tik jų pakylant iš apkasų. Vėliau lenkai paleido ir savo artileriją į darbą, bet nė tas jiems nieko nepadarė, nes mūsų baterijos jų patrankas greitai nutildė. Taip lenkai, tuščiai pašaudę, apie pietus išsiriti iš savo apkasų ir puolė mus. Mūsų kulkosvaidžiai ir šautuvai sėkmingai retino priešo eiles, o baterijos visai užkirto jiems kelią. Kada lenkai jau pakriko, iš apkasų pakilome mes ir į priešą šokome visu smarkumu. Mūsų visų ūpas buvo toks, kad čia neįmanoma aprašyti. Šaukėme visi, kad bent šį kartą reikia įžuliams lenkams neduoti net atsikvėpti ir juos sugniuždyti. Bematant ežeras liko jau mūsų užnugaryje. Lenkai pasispardydami mums paleido iš dviejų kulkosvaidžių ugnį visai iš šono ir mus privertė stabtelti. Šie du priešų kulkosvaidžiai gal ir gerokai būtų mus sutrukdę, jei tuojau nebūtų juos nutildęs vienas mūsų kulkosvaidis iš viensėdžio. Čia buvo mums nesuprantama staigmena. Iš viensėdžio, kuria buvo arčiau lenkų linijos, kulkosvaidis kaleno be pertraukos. Mes šaudymą laikinai nors ir nutraukėme, tačiau lenkai vistiek skubiai traukėsi visai pakrikę.

— Kas čia pagaliau dedasi? — domėjosi mūsų kuopos vadas. — Argi patys lenkai į savuosius pradėtų šaudyti.

Nors dėl bendros fronto padėties savo žygį turėjome sustabdyti, tačiau kas dedasi netolimam viensėdy, reikėjo įsitikinti. Kuopos vadas tuojau sukomandavo dar pirmyn, ir visi kaip vienas, palikę savo vietas, su perbėgimais pasidavėme pirmyn.

Viensėdžio kulkosvaidis pradėjo šaudyti trumpesnėmis serijomis ir pagaliau leisti net po vieną ar po kelis šūvius. Mūsų būrys supo namus, o kulkosvaidis retais šūviais vis dar šaudė. Pagaliau, kai mūsų būrys pamatė, kad iš ūkininko sodo kulkosvaidis šaudė į lenkų pusę, visi subėgo į sodą.

Čia jie rado prie kulkosvaidžio gulintį sužeistą vyrą, kuris su dideliu įnirtimu į pakrikusius lenkus baigė leisti paskutinį šovinių kaspiną. Narsusis kulkosvaidininkas, žvilgterėjęs į saviškius, dar paspaudė sunkiojo kulkosvaidžio šakutę ir ją palaikė tol, kol

RŪPINASI BELAISVIAIS. Šveicarų telegramų agentūra praneša, kad tarptautinio raudonojo kryžiaus komiteto įkurtas karo belaisvių centras jau pradėjo savo darbą. Jis pradeda jau gauti belaisvių ir žuvusiųjų sąrašus. Tuo tarpu centras gavo Vokietijos belaisvių sąrašą ir Švedijoje, Rumunijoje, Vengrijoje, Slovakijoje ir Jugoslavijoje internuotų lenkų sąrašus.

VISUOTINA DARBO PRIEVOLĖ VENGRIJOJ. Ryšium su naujo krašto apsaugos įstatymo vykdymu spalio 7 d. buvo paskelbti du įsakymai, kuriais įvedama privaloma tarnyba po karinės prievolės atlikimo ir visuotina darbo prievolė vyrams ir moterims nuo 14 iki 70 metų.

paskutinis šovinyš buvo iššautas. Tada vyras stojo nuo žemės, bet ir vėl pargriuvo. Dabar tik mūsų kulkosvaidininkas pamatė, kad vyras buvo sužeistas į koją. Mūsų vyrai tuojau stvėrė vyrą nešti, kad kuo greičiau jam būtų suteikta pagalba, tačiau narsuolis dar paprašė vieno, kad nueitų į ūkininko trobą ir praneštų, kad jie gali iš savo buto rūšio išeiti, nes pavojus jau praėjo.

Tuojau du mūsų kariai nubėgo pas ūkininką ir jam pranešė, ko kulkosvaidininkas prašė. Visa šeima tuojau išlindo iš savo rūšio ir atskubėjo į sodą. Ūkininko duktė, pamačiusi sužeistą gynėją, perrišo jam žaizdą ir, priskynusi iš savo darželio puokštę gėlių, įteikė prie kulkosvaidžio gulinčiam narsuoliui. Šiuo momentu ašara per veidą nebūtų nuriedėjusi tik tam, kas būtų turėjęs akmeninę širdį.

Taip lenkams atsimokėjęs mūsų kuopos kulkosvaidininkas su gėlėmis buvo nugabentas į pulko ligoninę, o paliktas lenkų kulkosvaidis buvo paimtas į mūsų kuopą. (Pabaiga)

A. V-vis

Kas gali pakeisti skystąjį kurą

Kaunas. Elta. Trūkstant autovežimių varikliams skystojo kuro, tenka rūpintis šią spragą užkišti vietiniu kuru. Skystąjį kurą mums gali pavaduoti medienos anglis ar malkos. Jau ir dabar Lietuvoje esama dujų generatorinių (med. anglimi varomi) autovežimių. Tačiau tokių yra pernelyg maža skystąjį kurą naudojančioms atstoti, — taigi, reguliariam ir gyvam auto susisiekimui bei transportui laiduoti. Todėl geistina, kad dalis esamųjų skystu kuru varomų autovežimių būtų perdirbta į dujų generatorinius. Toks perdirbimas nesudaro ypatingų sunkumų ir nereikalauja labai didelių išlaidų; pažymėtina, be to, kad perdirbimui ypač tinka seni, dabar daugumoje nenaudojami, didelio litražo ir mažo apsisukimo skaičiaus benzininiai varikliai.

Kelių Valdyba skelbia, kad esamų tarpmiestinio susisiekimo ir transporto autovežimių (autobusų ir autosunkvežimių) perdirbimas į dujų generatorinius gali būti atliktas, tik gavus jos sutikimą. Todėl visos firmos ir dirbtuvės, kurios nori gaminti ir statyti dujų generatorius, turi registruotis Kelių Valdyboje. Generatoriai gali būti statomi tik Lietuvoje išbandytų tipų. Firmos bei dirbtuvės, norinčios statyti savo tipo dujų generatorius, turės pristatyti juos kelių valdybai išbandyti ir įrodyti jų instaliacijos tinkamumą. Tik toks generatorių tipas, kuris bus praktikoje išbandytas ir praktikoje pripažintas tinkamas, bus leista gaminti ir naudoti.

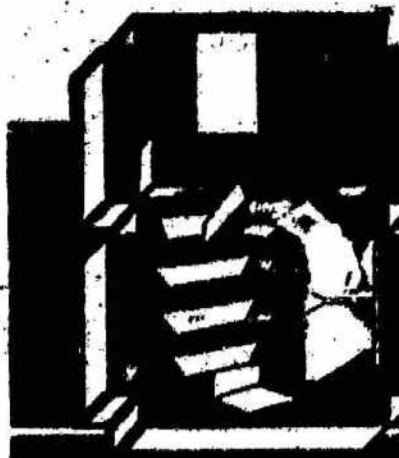
Kad lig laikų pagaminus numatomiems dujų generatoriams autovežimiams reikalingą medienos anglies ar malkų kiekį, autovežimių savininkai, norį savo autovežimius perdirbti į dujų generatorinius, turi ligi šių metų spalio 20 dienos pranešti apie tai Kelių Valdybos eismo direkcijai ir sykiu pateikti tokius duomenis:

1) autosunkvežimių savininkai — a) pavardę ir vardą, b) gyvenamąją vietą, c) autosunkvežimio šasio firmą, tipą ir š. m. registracijos numerį, d) autosunkvežimių taros svorį ir keliamąją galią, e) nurodyti variklio naudojamąjį kurą, litražą, apsisukimų skaičių ir kompresijos laipsnį, f) metinį kilometražą ir g) tarp kurių miestų numato daugiausia važinėti;

2) autobusų savininkai — a) pavardę ir vardą ir b) autobuso šasio firmą, variklio numerį, š. m. registracijos numerį.

Norį savo autovežimius perdirbti, tačiau lig laikų negavę Kelių Valdybos sutikimo arba atlikę perdirbimą be jos žinios, ateityje gali būti neaprupinti med. anglimi ar malkomis, nes jų gamyba ateityje bus derinama pagal d. generatorinių autovežimių skaičių.

Smulkesnių kalbamaus klausimais žinių teikia K. V. eismo direkcijos mašinų skyrius.

NAUJŲJI NUVAIRAI

BUVO DRĄSUS, VISKĄ MATĄS ŽVALGAS

Atsargos eilinis Antanas Kybartas gimė 1900 m. birželio 30 d. Šakių aps., Sintautų vls., Naujųjų Sintautų kaime, mažažemio ūkininko šeimoje. Eil. Antanas Kybartas sužinojęs, kad lietuvių kariuomenė tikrai organizuojama, skuba jona vykti. Žino, kad jaunutei mūsų kariuomenei trūksta ginklų. Pasiryžta žūt būt gauti karinį šautuvą. Žygis pavyksta: rankose yra iš vokiečių kareivio pirktas naujutėlis šautuvas. Už poros dienų Antanas Kybartas išvyksta Kaunan stoti į besikuriančios kariuomenės pulkus. Bet, lyg piktašis demonas, jaunuolį lovon paguldo dezinterijos epidemija. Ligos kankinamas, Kybartas galvoja tik vieną: tuoj išgyti ir vykti savanoriu kariuomenėn. Vis dėlto lovoje tenka išgulėti apie porą mėnesių. Atsikelia silpnas, sunykęs. Dar pora savaitių sustiprėja ir išvažiuoja su būriu jaunuolių Kaunan. 1919 m. kovo 8 d. stoja savanoriu į 2. pėstininkų pulką.

Eil. A. Kybartas

Kovo 31 d. vienas pulko batalionas išvyksta į Kaišiadorių — Žaslių rajoną. Kartu išvyksta ir eilinis A. Kybartas, nors kariuomenėje tarnauja tik 3 savaites. Kautynėse eil. A. Kybartas pasižymi kaip labai geras žvalgas. Ten, kur žvalgyti labai sunku, jis savo uždavinį puikiai atlieka: parneša tikslų žinių apie priešą. Nors ir pavojingiausias vieton išeidavo žvalgyti, bet viršininkai būdavo tikri, kad jis grįš sveikas ir savo uždavinį atlikęs. Žvalgyti visados eidavo pirmas ir savanoriu. Iš visų žvalgybų grįždavo sveikas ir net prieš kulkos nepaliestas.

1921 m. lapkričio 20 d. perkeliamas į 6. pėst. pulką. Ir čia eina žvalgo pareigas.

1923 m. vasario mėn. eil. A. Kybartas kartu su savo pulku stovi prie neutralinės zonos. Lenkai dažnai lankosi neutralinėje zonoje ir plėšia ramius gyventojus. Pagaliau lenkai taip įsidrąsina, kad pradeda pulti mūsų sargybas. Kuopos vadas gauna žinių, kad lenkai rengiasi pulti mūsų dalis, stovinčias Valkininkų bare. Eil. A. Kybartas siunčiamas žvalgybon išaiškinti, kur ir koks lenkų jėgų sutelkimas. Eil. A. Kybartas žinias pristato štaban.

Rytojaus dieną mūsų dalys rengiasi pulti lenkus, kad užbaigtų tą nuolatinį lenkų užpuodinimą. Rytą švintant, prasideda puolimas. Lenkams puolimas beveik netikėtas. Lenkų kautynėse dalyvauja apie 4—500, o mūsų žymiai mažiau. Pradžioj lenkai pasitraukia, vėliau smarkiai spaudžia mūsų vyrus, bet kau-

tynės pasibaigia mūsų pergale. Lenkai palieka daug nukautų ir sužeistų. Apie 15 kareivių, 2 karininkai, 2 kulkosvaidžiai ir kita karo medžiaga tenka mums.

Pasibaigus kautynėms, kuopos vadas neutralinė zonon siunčia žvalgus, kad išaiškintų lenkų planus. Eil. A. Kybartas pasisiūlo savanoriu. Vyksta j. psk. Maulys Antanas, eil. Augustinas Antanas ir Kybartas. Valkininkų apylinkės miškuotos, krūmuotos, todėl mūsų žvalgai atvyksta į didelį, prie vieškelio stovintį kaimą (pavadinimo neatsimena), niekeno nepastebėti. Iš vietos gyventojų sužino, kad lenkai po kautynių skubiai pasitraukė atgal ir daugiau jų nepastebėta. Žvalgai atsargiai puola į netoli esantį miškelį, nes pastebi toli atvažiuojančius du vežimus. Lenkai labai mėgdavo važinėti vežimais, todėl žvalgai tikisi sugauti plėšikaujančius lenkų karius. Atsargiai krūmais prislenka prie vieškelio, truputį išsisklaido, kad lenkai negalėtų pasprukti, ir laukia. Girdėtis ratų dardėjimas. Žvalgai ištraukia granatas, parengia šautuvus. Vežimuose sėdi 4 karininkai. Griausmingas „Rankas aukštyn“ ir iš krūmų išlenda mūsų karių šautuvų vamzdžiai ir granatos. Lenkų karininkai stveriasi pistoletų, bet pamatę, kad kiekvienas jų judesys lemia pavojų, pasidavė.

1923 m. birželio 1 d. ats. eil. Kybartas grįžo atsargon. Dabar ats. eil. A. Kybartas gyvena Gelgaudiškio vls., Zuikinės kaime, savo ūkelyje.

Andrius Titlius

Žengiančiai Lietuvai

V. Taučius

Kas tavo vargas, kryžiaus kelias,
kai nugali, laisva žengi,
kas nesuprast, nevertint gali
tavęs kantrios, šalie brangi?
Žmogus, už sienų jungą nešęs,
tikėjo: Dievas neapleis.
Jis vėl, kaip tavo jūrų lašas,
tavin sugrįš naujais keliais.
Viena vėl žemė, vienas kraštas!
Plazdena vėliavos laisvai!
Lietuvi, amžius nešęs našta,
ženklą koja kojon su savais!
Į naują rytą, naują saulę
išeisim su nauja daina!
Matyk mus laiminčius, pasauli,
žinok: vien siekti mums gana!

1. PĖST. D. L. K. GEDIMINO PULKAS. Spalių 8 d. kareivių ramovėje švietimo vadovo padėjėjas kpt. Rugys kareiviams pradėjo ciklą paskaitų: „Kas kiekvienam kareiviui žinotina“. Paskaitoje paliestos kareivių mandagumo taisyklės gatvėje, viešose vietose, su draugais ir susitvarkymas.

Geriausi pulko kulkosvaidininkai puskarininkiai ir kareiviai gavo ženklelius „Geram šauliui“ už šaudymą iš sunk. kulk. 1939 m.: vsl. Antanas Stundžia, psk. Aleksas Danta, j. psk. Petras Zabulionis, gr. Antanas Dapkus, gr. Antanas Musteikis, gr. Stanislovas Gutauskas, gr. Galys Libertavičius, gr. Stasys Valentinavičius, eil. Jonas Navikas, eil. Juozas Dudorius, eil. Vincas Šaltenis, eil. Juozas Šaučiūnas. Tenka pažymėti, kad vsl. Stundžia ir psk. Danta ženklelius gauna kelintus metus ir eilės.

3. ARTILERIJOS PULKO BŪSTINĖS ats. jaun. puskarininkiai Anuškevičius Mečys ir Lungas Voldemaras spalių 4 d. niekeno neraginami visas savo algas paaukojo Ginklų Fondui. Jais pasekė kiti atsarginiai. Taip pat vienam neturtingam atsarginiui dingus milinei, visi atsarginiai iš savo algų, kiek kuris galėdamas, suaukojo 70 lt, kad jų draugas galėtų atsilyginti už dingusią milinę. Tai gražus atsarginių bičiuliškumo pavyzdys.

PRIEŠLĖKTUVINĖ APSAUGOS RINKTINĖ. Spalių 7 d. rinktinės pavasario ėmimo kariai A. Panemunės bažnyčioje išklause pamaldas. Tuoju po pamaldų išsirikiaivę aikštėje akivaizdoje savo ginklų, priėmė priesaiką.

Po priesaikos, rinktinės viršininkas gen. št. plk. Sidabras tarė kariams žodį, pažymėdamas duotas priesaikos įtaką bei atsakomybę kario gyvenime, kartu iškeldamas gyvenamo laiko kario dvasios dorybes, netikėti ir kovoti prieš moralinius priešus, pikty gandų skleidėjus, kaip antrą kario priešą.

1. zenitinės baterijos demobilizuoti atsarginiai, išvykdami atsargon, dalį algos aukojo Ginklų Fondui. Pridėjus ankstyvesnių šaukimų karių aukas, bus nupirkta vardinis šautuvas. Minėtos baterijos įvairių šaukimų kariai nuperka trečią vardinį šautuvą.

Bliudnikas

KARIUOMENĖS UGNIAGESIAI

SIGNALAI UGNIAGESIAMS. Lietuvos Ugniagesių Sąjungos paskelbti ugniagesybos reikalams vartotini signalai. Reikalinga suderinti ir kariuomenės ugniagesių komandose vartojamus signalus su kitomis komandomis ir ateityje vartoti šiuos signalus, kuriems išreikšti gali būti naudojami žvilpukas, ragelis (yra komandose) arba trimėtas.

Stok — — — — —
 Važiuk .
 Stabdyk vandenį — — — — —
 Varyk vandenį . . . . .
 Susirinkti — — — — —
 Pavojus . . . . .
 Dėmesio — — — — —
 Pirmyn . . . . .
 Atgal — — — — —
 Signaluose taškas reiškia trumpa garsą, brūkšny — ilgą garsą.

Majoras Ružancovas,
 Kariuomenės Ugniagesių Inspektorius

UGNIAGESIAI TAUPŪS! Ugniagesiams tenka rimtai pagalvoti apie taupumą. Ar tai įmanoma?

Pradėsime nuo brangiausių mūsų ugniagesių komandų įrankių — motorinių siurblių. Dabar, kai greta mūsų sienų siaučia karas, motorų užlaikymas turi būti ypač rūpestingas. Negalima pamiršti, kad šiuo laiku sunku būtų gauti atsargines dalis motosiurbliams ir dar sunkiau įsigyti naujus motorinius siurblius.

Motorinis siurblys suvartoja nemaža benzino (motorino) ir tepalo. O dabar skystas kuras ypač tenka taupyti. Atrodo, kad motosiurbliu tenka gesinti gaisro pradžioje, stabdyti gaisrą, neleisti jam išsiplėsti. Vėliau galima dirbti rankiniu siurbliu, pakeisti variklį žmonėmis. Rankiniai siurbliai ir tryškynės visada tiks ir mažesniai gaisrai gesinti. Tai atsimintina.

Sunku dabar gauti ir naujų žarnų. Žarnos yra gana brangios, reikia turėti jų nemaža. Tad žarnų priežiūra ir jų užlaikymas šiuo laiku turi būti sustiprinta. Net ir gerokai vartotas bei apgadintas žarnas reikia taisyti, o neišmesti iš stoginės.

Siurblių bei žarnų priežiūros, užlaikymo ir vartojimo reikalais pakankamai prirašyta ugniagesių vadovėliuose ir žurnale. Reikėtų tik kiek galima daugiau įgyvendinti vadovėlių ir straipsnių nurodymus, pasinaudoti duodamais patarimais.

Lietuvos kariuomenės laikraštis

Kaunas, Mikių g-vė 16, „K A R Y S“ Telef. per Kar. Št. 56

Laidžia
 Kar. Št. Spaudos ir švietimo skylius
 Redaktorius
 Kapitonas Simas Urbonas

Honorarų gauti ir visas kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos.

P r e n u m e r a t a: puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Spaudžia „Spindulio“ B-oės sp. Kaune

Taip pat ir gesinant gaisrus reikėtų atsargiau elgtis su degančiu trobesiu. Pav., dega čerpėmis dengto namo pastogė. Galima numesti visas čerpes žemyn, ant grindinio. Bet galima ir atsargiau išardyti stogą, o čerpes sudėti tvarkingai pastogėje, prie kirvininkų padarytos skylės. Nieko nereikia ardyti be būtiniausio reikalo.

Būkime taupūs, ugniagesiai, tiek kariai, tiek kiti! Valdžiai ir savivaldybėms ugniagesyba nemaža kaina. Mūsų pareiga šiuo laiku: kiek galima sumažinti išlaidas, ypač skystam kurui ir žarnoms.

Majoras A. Ružancovas

STIPRINAME DRAUGŲ EILES. Ats. ugniagesys j. psk. Vaclovas Kieras įstojo į Semeliškių šaulių ugniagesių komandą. Ats. ugn. grandinis Antanas Andriukaitis įstojo į Kudirkos Naumiesčio šaulių ugniagesių komandą, paskirtas I-ju švirkslininku, ats. ugn. grandinis Juozas Prapuolenis paskirtas tos pačios k-dos kirvininku, ats. ugn. j. psk. Bronius Narbutas įstojo į Kraštų (Papilio valsč.) šaulių ugn. k-da, paskirtas k-dos adjutantu.

DAŽNIAU GESINAMA PUTOMIS. Dabartiniiais motorizacijos ir elektrofikacijos laikais visą eilę gaisrų tenka gesinti ne vandeni, bet tam tikromis putomis. Atitinkamus prietaisus putomis gesinti prieš 2 metus įsigijo ir mūsų Kauno miesto bei kai kurios karinės ugniagesių komandos. Šiomet Kaune per 7 mėn. iš 85 gaisrų penki gaisrai buvo gesinami putų aparatų pagalba: degė autobusas, motociklas, benzinai ir tepalas cinkografijoje, elektros stulpas, elektros transformatoriaus būdelė.

GAISRAI IR PADEGIMAI 1938 M. „Kriminalistikos žinyne“ paskelbtomis žiniomis pr. m. policijai teko užregistruoti 988 gaisrus, iš jų 814 gaisrų priežastys buvo išaiškintos. Miestuose iš 161 gaisro išaiškinta 128 (iš jų skaičių Kaunui, Šiauliams, Panevėžiui bei Marijampolei tenka 108 gaisrai, 87 jų išaiškinti). Iš 823 gaisrų miesteliuose ir kaimuose išaiškinta 686. Sulaikyta 3 vyrai ir viena nepilnametė. Gaisrų priežastis išaiškinta 82,72% atsitikimų. Padegimų buvo 233, susekta 128, iš jų miestuose 24 ir 5, o kitur 209 ir 116. Sulaikyta 23 vyrai ir 5 moterys. Padegimų išaiškinimo % kiek žemesnis, tik 51,93. Iš praktikos žinome, kad tai yra ypač sunkus darbas. Ugniagesiai turėtų kuot tik gali padėti policijos organams. Ypač svarbu kuo mažiau keisti daiktų padėti, bent ten, iš kur galima spėti gaisras prasidėjo.

GAISRAI 1939 M. SAUSIO—BIRŽELIO MĖN. Gaisrų buvo 652: iš jų miestuose 78 ir kaimuose 574. Degė 746 ūkiai, 917 trobesiai, kurių 326 gyvenamieji. Nuostolių: trobesių — miestuose 123.600 lt (apdrausta 95.200 lt), kaimuose — 1.726.600 lt (apdrausta 890.400 lt), kito turto — miestuose 237.800 lt (apdrausta 208.800 lt), kaimuose 1.109.500 lt (apdrausta tik 54.200 lt). Viso nuostolių padaryta 3.197.500 lt. Iš 625 gaisrų dėl nežinomos priežasties buvo 172, nuo žaibo 163, dėl neatsargumo ar apsileidimo 117, dėl netinkamo įrengimo 78, dėl padegimo 64, degė dūmtraukių suodžiai 43, dėl kitų priežasčių 15 gaisrų.

GARBĖS ŽENKLAI DRAUGAMS. Vilkaviškio savanorių ugniagesių draugijos 40 metų sukaktuvių proga, karo butų viršininkas teikėsi apdovanoti kariuomenės ugniagesių ženklų pasižymėjusius ypatingu draugingumu santykiuose su kariuomenės ugniagesiais šios draugijos valdybos pirmininko pavaduotoją provizorių Joną Skinkį, švietimo komisijos pirmininko pavaduotoją Juozą Apackį ir valdybos narį Rubiną Gaskeį.

LEKĖČIŲ IR KURO ŠAULIŲ BŪRIAI. Šiomis dienomis Lekėčių valsčiaus visuomenė Lekėčių ir Kuro šaulių būriams pakartotinai įteikė po keleta šautuvų. Juozas Astrauskas